

FATF म्हणजे काय आहे?

FATF ही फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स आहे, जी पॅरिसमध्ये आयोजित G7 शिखर परिषदेदरम्यान पुढाकार घेऊन स्थापन करण्यात आलेली आंतरसरकारी संस्थांची संघटना आहे. हा घटक **MPSC Exam** आणि इत्यादी परीक्षांसाठी उपयुक्त आहे.

- ही एक अशी संघटना आहे, जी आंतरराष्ट्रीय वित्तविषयक बाबींमध्ये नियामक सुधारणा आणि राष्ट्रीय कायदे प्रभावीपणे पार पाडण्यासाठी आणि आंतरराष्ट्रीय वित्त प्रणालीची अखंडता राखण्यासाठी अनेक देशांच्या सरकारांसह कार्य करते.
- सुरुवातीला, 1989 मध्ये, जगभरातील मनी लॉडरिंगशी लढा देण्यासाठी धोरणे तयार करणे आणि प्रोत्साहन देण्यासाठी त्याची स्थापना करण्यात आली; तथापि, 9/11 च्या युनायटेड स्टेट्सच्या दहशतवादी हल्ल्यानंतर दहशतवादी वित्तपुरवठा विरुद्ध नियामक कारवाई करण्यासाठी त्याचा विस्तार झाला.
- पुढे, 2012 मध्ये, त्यात मोठ्या प्रमाणावर विनाशकारी शक्तींच्या साठी वित्तपुरवठा करण्यास विरोध करणे, हे सुद्धा समाविष्ट करण्यात आले.
- FATF चे अध्यक्षीय अधिकार दरवर्षी 37 देश आणि 2 प्रादेशिक संघटनांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या 39 सदस्यांमध्ये बदलत राहतात. त्याचे मुख्यालय पॅरिसमधील OECD मुख्यालयात आहे.

Complete Course on MPSC Rajyaseva
Prelims & Mains
(भाषा - मराठी)

JOIN HERE

FATF विषयी नवीन माहिती (Latest Updates)

FATF ने पुढील तारखांना मोठी कारवाई केली आहे:

1. **जुलै 2021** : FATF ने हैती, माल्टा, फिलीपिन्स आणि दक्षिण सुदान त्यांच्या "वाढीव देखरेखीखालील अधिकारक्षेत्रात (jurisdictions under increased monitoring)" जोडले.
2. **ऑक्टोबर 2021** : FATF ने जॉर्डन, माली आणि तुर्कीला त्यांच्या ग्रे लिस्टमध्ये समाविष्ट केले आणि पाकिस्तानला कायम ठेवले.
3. **8 मार्च 2022** : झिम्बाब्वेला ग्रे लिस्टमधून काढून टाकले; मात्र, पाकिस्तान या यादीत कायम आहे.

फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स: आढावा (Highlights)

FATF बदल काही मुद्दे आहेत जे सर्व उमेदवारांना माहित असणे आवश्यक आहे.

- **FATF सदस्य देश** : 2021 पर्यंत 39 देश (37 देश आणि 2 प्रादेशिक संस्था).
- **FATF चे कार्य** : देखरेख आणि मनी लॉडरिंग आणि दहशतवादी वित्तपुरवठा रोखणे.
- **FATF प्रशिक्षण संस्था** : बुसान, कोरिया
- **FATF अध्यक्ष** : टी. राजकुमार हे सध्याचे अध्यक्ष आहेत जे जर्मनीचे डॉ. मार्कस प्लेअर यांच्यानंतर आले.
- **FATF सूची** : FATF काळी यादी आणि FATF ग्रे लिस्टमध्ये देशांची संपूर्ण यादी आहे.

- **FATF सूचीचे परिणाम** : वाढलेली देखरेख, आर्थिक मंजूरी, जागतिक स्तरावरील नकारात्मक हायलाइट्स, प्रतिबंधात्मक उपाय, आंतरराष्ट्रीय व्यापार कमी करणे आणि इतर अनेक निर्बंध.

FATF चा इतिहास (History)

मनी लॉड्रिंगच्या वाढत्या समस्येला आळा घालण्यासाठी 1989 मध्ये FATF ची स्थापना करण्यात आली. FATF चे मूळतः 16 सदस्य होते, जे हळूहळू 2021 पर्यंत 30 सदस्यांपर्यंत वाढले.

- कार्यक्षमतेने कार्य करत FATF ने मनी लॉड्रिंगच्या समस्येचा सामना करण्यासाठी 40 शिफारशींसह अहवाल सादर केला.
- 2001 मध्ये 9/11 च्या प्रकरणानंतर FATF च्या आदेशाचा विस्तार दहशतवादी निधीसाठी करण्यात आला.
- या शिफारशींचा 2003 मध्ये आणखी विस्तार करण्यात आला.

MPSC Combined (PSI, STI, ASO)
Comprehensive Course

JOIN HERE

FATF ची कार्ये (Functions)

फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स FATF मानके आणि त्याचे सदस्य देश आणि इतर देशांसाठी शिफारशींचा संच तयार करते. हे दहशतवादी निधी, मनी लॉड्रिंग, भ्रष्टाचार, संघटित गुन्हे आणि आंतरराष्ट्रीय वित्त आणि देशाच्या आर्थिक सुरक्षेला धोका असलेल्या इतर क्रियाकलापांविरुद्ध जागतिक प्रतिसाद सुनिश्चित करते.

- FATF चे सदस्य विविध देशांच्या आर्थिक अधिकाऱ्यांना मानवी तस्करी, बेकायदेशीर अंमली पदार्थांचे व्यवसाय किंवा अशा प्रकारच्या क्रियाकलापांना प्रोत्साहन देणाऱ्या किंवा निधी पुरवणाऱ्या इतर कोणत्याही गुन्हांमध्ये गुंतलेल्या गुन्हेगारांच्या पैशावर आणि आर्थिक स्रोतांवर लक्ष ठेवण्यास मदत करतात.
- फायनान्शियल अॅक्शन टास्क फोर्स मोठ्या प्रमाणावर विनाशकारी शस्त्रांसाठी आर्थिक मदत रोखण्यासाठी देखील कार्य करते. शिवाय, ते कोणत्याही देशाच्या सामर्थ्याचे आणि मनी लॉड्रिंग आणि दहशतवादी वित्तपुरवठा विरुद्धच्या फ्रेमवर्कवरच्या आदेशांचे देखील मूल्यांकन करते; तथापि, हे जगभरातील वैयक्तिक प्रकरणांशी संबंधित नाही.
- FATF ने 1990 मध्ये शिफारशींचा पहिला संच जारी केला आणि 1996, 2001, 2003 आणि 2012 मध्ये त्यात आणखी सुधारणा करण्यात आली. 2012 ही शेवटची वेळ होती जेव्हा FATF ने आपल्या शिफारशींचा संच सुधारला ज्याचे पालन देशांनी केले.

FATF Grey List

FATF ने काही देशांना काळ्या आणि राखाडी (black and grey) सूचीवर आधारित यादीत टाकले आहे.

- या FATF काळ्या यादीतील देश 2022 आणि FATF ग्रे लिस्ट देश 2022 मध्ये मनी लॉड्रिंग आणि दहशतवादी निधी यांसारख्या क्रियाकलापांचा सामना करण्यासाठी त्यांच्या कमकुवत धोरणांवर आधारित देशांचा समावेश आहे.

- ही सूची mass destruction ला प्रोत्साहन देणाऱ्या अशा गुन्हेगारी कारवायांसाठी देशांच्या आर्थिक पाठिंब्यावरही आधारित असू शकते.
- FATF च्या ग्रे लिस्टचा अर्थ असा आहे की ते दहशतवादी फंडिंग आणि मनी लॉन्ड्रिंगमध्ये गुंतलेले नाहीत, परंतु हे देशांसाठी चेतावणी आहे, दोषी आढळल्यास त्यांना काळ्या यादीच्या श्रेणीत टाकले जाऊ शकते.

FATF ग्रे लिस्ट अंतर्गत देशांची यादी

अलीकडेच, फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्सने (FATF) पाकिस्तानला ग्रे लिस्टमधून काढून टाकले जाऊ शकते असे सांगून दिलासा दिला आहे. पाकिस्तानला "ग्रे" यादीतून काढून टाकणे अपेक्षित आहे आणि ऑक्टोबरमध्ये बर्लिनमध्ये झालेल्या पूर्ण बैठकीनंतर FATF द्वारे निर्णय घेतला जाईल.

- अल्बेनिया
- बार्बाडोस
- बुर्किना फासो
- कंबोडिया
- केमन बेटे
- हैती
- जमैका
- जॉर्डन
- माली
- माल्टा
- मोरोक्को
- म्यानमार
- निकाराग्वा
- पाकिस्तान
- पनामा
- फिलीपिन्स
- सेनेगल
- दक्षिण सुदान
- सीरिया

FATF सूचीची उद्दिष्टे (Objectives of FATF Listing)

देशांना काळ्या आणि राखाडी यादीत ठेवण्याचे FATF (फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्स) चे मुख्य उद्दिष्ट म्हणजे मनी लॉन्ड्रिंग आणि दहशतवादी फंडिंग आणि अशा इतर क्रियाकलापांना प्रतिबंधित करण्यास मदत करणारी धोरणे बनवणे आणि प्रोत्साहित करणे जे मोठ्या प्रमाणावर विनाशाला प्रोत्साहन देते आणि आंतरराष्ट्रीय अखंडतेला हानी पोहोचवते.

- FATF ग्रे लिस्टमध्ये असे मानले जाते की मनी लॉन्ड्रिंग आणि दहशतवादी निधी यांसारख्या क्रियाकलापांचा सामना करण्यासाठी धोरणांना प्रोत्साहन देण्यासाठी पुरेसे प्रयत्न केले जात नाहीत.

- दुसऱ्या बाजूला, FATF काळ्या यादीत समाविष्ट असलेले देश हे असे देश आहेत जे आधीच ग्रे लिस्टमध्ये असूनही आणि त्यांची धोरणे सुधारण्यासाठी पुरेशी संधी आणि वेळ देऊनही दहशतवादी निधी आणि मनी लॉड्रिंगच्या क्रियाकलापांविरुद्ध त्यांची धोरणे मजबूत करू शकत नाहीत.
- FATF ब्लॅक लिस्ट आणि ग्रे लिस्ट देशांना विविध मान्यता आहेत आणि त्यांच्यावर बहिष्कार घालण्यात आला आहे. त्यांना जागतिक स्तरावर दहशतवादी वित्तपुरवठा आणि मनी लॉड्रिंगशी लढा देणारे असहकारी देश म्हणून घेतले जाते.

MPSC CURRENT AFFAIRS 2022

CLICK HERE

जागतिक दहशतवादाचा सामना करण्यासाठी FATF भूमिका

आधीच नमूद केल्याप्रमाणे, FATF सर्व देशांसाठी जागतिक स्तरावर मनी लॉड्रिंग आणि दहशतवादी पाठपुरावा यांच्या विरोधात लढा देण्यासाठी मजबूत धोरणे आणि शिफारसी करते.

दहशतवादाला वित्तपुरवठा रोखण्यासाठी FATF बजावत असलेल्या काही महत्त्वपूर्ण भूमिका येथे आहेत:

- Set standards: FATF निर्णय घेते आणि मनी लॉड्रिंग, दहशतवादी फंडिंग आणि जगभरात मोठ्या प्रमाणावर विनाशकारी शस्त्रांच्या प्रचारासाठी वित्तपुरवठा करण्याच्या क्रियाकलापांना कमी करण्यासाठी काही मानके सेट करते. प्रत्येक देशाने या मानकांचे पालन करणे अपेक्षित आहे; अन्यथा, ते FATF च्या काळ्या किंवा राखाडी सूचीमध्ये सूचीबद्ध केले जाऊ शकते.
- संरक्षण: आंतरराष्ट्रीय वित्तीय व्यवस्थेच्या अखंडतेचे रक्षण करणे आणि जागतिक आर्थिक सुरक्षेचे समर्थन आणि प्रोत्साहन देण्यासाठी तिची पारदर्शकता वाढवणे हे FATF चे सर्वात महत्त्वाचे उद्दिष्ट आणि भूमिका आहे.
- अभ्यास: FATF देखील नियमितपणे तज्ञ ऑपरेशन्स आणि जोखीम, ट्रेंड आणि दहशतवादी फंडिंग क्रियाकलापांशी लढा देण्याच्या पद्धतींवरील धोरणांवर आधारित अभ्यास आयोजित आणि प्रकाशित करते. याव्यतिरिक्त, ते अशा समस्यांवर मात करण्यासाठी आणि जागतिक आर्थिक सुरक्षा प्राप्त करण्यासाठी मानक जागतिक धोरणे, नियम आणि सर्वोत्तम पद्धती प्रभावीपणे विकसित आणि सेट करते.
- मूल्यमापन: FATF देखील त्याच्या सदस्य देशांचे मूल्यांकन करते आणि प्रादेशिक संस्थांच्या जवळच्या सहकार्याने त्यांचे पर्यवेक्षण करते.
- समन्वय: FATF ने शिफारसी केल्या आहेत ज्यांना दहशतवादी निधी आणि मनी लॉड्रिंग क्रियाकलापांचा सामना करण्यासाठी जागतिक मानक मानले जाते. शिफारशींचा हा संच आंतरराष्ट्रीय वित्तीय व्यवस्थेच्या अखंडतेला असणारे सर्व धोके कमी करण्यासाठी जागतिक स्तरावर समन्वित प्रतिसादाचा पाया आहे. याव्यतिरिक्त, समतल खेळाचे क्षेत्र निश्चित करण्यात समन्वय मदत करते.
- देखरेख: मनी लॉड्रिंग आणि दहशतवादी फंडिंग घटनांचा आढावा घेण्यासाठी आवश्यक उपाय योजण्यासाठी FATF त्याच्या सदस्य देशांच्या धोरणांवर आणि प्रगतीवर लक्ष ठेवण्यासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते.
- Identify vulnerabilities: गैरवापरापासून आंतरराष्ट्रीय वित्तीय प्रणालीचे संरक्षण करण्यासाठी राष्ट्रीय स्तरावरील असुरक्षा ओळखण्यात FATF ची भूमिका चांगली आहे. FATF आंतरराष्ट्रीय स्तरावर इतर भागधारकांसोबत सहकार्य करून याची खात्री करते.

FATF शिफारसी (FATF Recommendations)

FATF आणि त्याच्या शिफारशी आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था सुरक्षित करण्यासाठी आणि दहशतवादी फंडिंग आणि मनी लॉड्रिंग क्रियाकलापांना रोखण्यासाठी खूप प्रभावी ठरल्या आहेत.

1.दबाव (Pressure)

- FATF च्या शिफारशींच्या संचापेक्षा मनी लॉड्रिंगच्या विरोधात लढण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय प्रयत्नांमध्ये FATF काळ्या आणि राखाडी सूचीमध्ये सूचीबद्ध केलेल्या देशांचा प्रभाव अधिक लक्षणीय आणि प्रभावी सिद्ध झाला आहे.
- जरी FATF काळ्या यादीतील देशांना आंतरराष्ट्रीय कायदानुसार औपचारिक मंजूरी नसली तरी FATF काळ्या यादीत समाविष्ट असलेल्या या देशांना अनेकदा आर्थिक दबावाचा सामना करावा लागतो.

2.जागरूकता (Awareness)

- कालांतराने आणि जागतिक बेकायदेशीर क्रियाकलापांविरुद्ध लढण्यासाठी केलेल्या प्रयत्नांमुळे, FATF ने एक कुशल संघटना म्हणून आपली ओळख आणि अखंडता प्राप्त केली आहे.
- आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेसमोरील आव्हाने आणि दहशतवाद आणि मनी लॉड्रिंग यांसारख्या जागतिक स्तरावरील मानवी सुरक्षेच्या मुद्द्यांबद्दल याने यशस्वीपणे जागरूकता वाढवली आहे .

3.Money laundering

- मनी लॉड्रिंगच्या कृतींविरुद्ध लढा देण्याच्या आणि दहशतवादाला आर्थिक पाठबळ देण्यास विरोध करण्याच्या उद्दिष्टाचे पालन करण्याच्या प्रयत्नांमुळे, FATF नेहमीच आघाडीवर असतो.
- त्याचे प्रयत्न UNSC च्या संबंधित उपायांशी संबंधित आहेत.

4.तपास (Investigation)

- FATF दहशतवादी वित्तपुरवठा क्रियाकलाप आणि गुन्हांचा प्रभावी तपास आणि खटला चालवण्याची खात्री देते.
- फायनान्शियल ॲक्शन टास्क फोर्स (FATF) हे सुनिश्चित करते की दहशतवादी कारवायांना वित्तपुरवठा करण्यात गुंतलेल्या लोकांवर कारवाई केली जाईल आणि प्रभावी, तुलनात्मक आणि निरुत्साहित निर्बंध लागू केले जातील.

5.दहशतवादी वित्तपुरवठा (Terrorist financing)

- मानवी सुरक्षा आणि आर्थिक सुरक्षेच्या विरोधात हे गुन्हे घडवून आणण्यासाठी दहशतवादी संघटना सहजपणे निधी मिळवू शकत नाहीत याची खात्री करण्यासाठी FATF सर्वोत्कृष्ट कार्य करते.
- FATF हा सर्वात महत्त्वाचा घटक किंवा संस्था बनला आहे जो पाकिस्तानसारख्या देशांवर त्याच्या भूमीतून व्यापार करणाऱ्या दहशतवाद्यांविरुद्ध अनिवार्य कारवाई करण्यासाठी दबाव आणतो.

6.भ्रष्टाचार (Corruption)

- सुप्रसिद्ध FATF देखील देशांद्वारे भ्रष्टाचाराविरूद्ध लढण्यासाठी खूप प्रभावी आहे, प्रामुख्याने FATF ग्रे लिस्ट 2022 देश, जे शिफारसी पूर्ण करत नाहीत.
- या कठोर वर्तनामुळे दहशतवादी कारवायांना आणि भ्रष्ट संघटनांना मदत करणाऱ्या देशांचा वित्तपुरवठा बंद करण्यात मदत होते.

7.सहकार्य (Cooperation)

- FATF ने आंतरराष्ट्रीय सहकार्य तयार करण्यात आपली प्रभावीता सिद्ध केली आहे. या आंतरराष्ट्रीय कॉर्पोरेशनला जागतिक बँक, G-20 अर्थमंत्री आणि सेंट्रल बँकेचे गव्हर्नर, IMF आणि संयुक्त राष्ट्रे यांसारख्या संस्थांनी बळकट केले आहे.
- जागतिक स्तरावर दहशतवाद निधी आणि मनी लॉड्रिंगचा सामना करण्यासाठी दबाव आणण्यासाठी दबाव गट आणि मानक संस्था म्हणून FATF ची खरोखर महत्त्वपूर्ण आणि प्रभावी भूमिका आहे.

FATF आणि भारत (FATF and India)

भारत 2006 पासून FATF मध्ये निरीक्षक देश आहे आणि नंतर 2010 मध्ये दहशतवादाशी लढा देण्यासाठी सदस्य देश बनला. कालांतराने, भारतात FATF च्या शिफारशींचा संच वापरण्यात लक्षणीय प्रगती झाली आहे, ज्यामुळे ते मोठ्या प्रमाणात त्यांचे आज्ञाधारक बनले आहे.